

Силабус

навчальної дисципліни

Практикум інструментально-виконавської підготовки
(основний музичний інструмент, оркестровий клас)

2023-2024 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)»
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність знань	014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)Галузь
Рівень вищої освіти	01 Освіта/Педагогіка перший

Викладач (і)	Бурназова Віра Володимирівна, Сергієнко Світлана Михайлівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/
Контактний тел.	+380953533543 Бурназова Віра Володимирівна +380954150159 Сергієнко Світлана Михайлівна
E-mail викладача:	veronik3105@gmail.com Бурназова Віра Володимирівна svetlanaserg@ukr.net Сергієнко Світлана Михайлівна
Графік консультацій	Згідно з індивідуальним графіком консультацій викладачів

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Індивідуальні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
2/60	10	10	40	екзамен

Семестр: V, VI

Мова навчання: українська

Ключові слова: музичний інструмент, сольне інструментальне виконавство, інструментальний супровід, колективне музикування, інструментальний ансамбль, оркестр, творчий колектив, репетиційний процес, концертний виступ.**Мета та предмет курсу:**

Мета курсу – підготувати студентів, майбутніх учителів музичного мистецтва, до володіння музичним інструментом на рівні, необхідному для реалізації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, сформувати уміння та навички сольного та колективного виконавства на музичному інструменті; сприяти всебічному розвитку музичних здібностей, образного творчого мислення, артистизму; виховувати естетичний смак та любов до музичного мистецтва, моральні та професійні якості особистості музиканта-педагога, підвищувати його професійну ерудицію.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система виконавських умінь та навичок, необхідних для вираження художнього задуму музичного твору в процесі індивідуального та колективного інструментального музикування.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність до усного та письмового спілкування українською та іноземною мовами в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.
	ЗК 2. Здатність використовувати набуті знання, вміння та навички для вирішення професійних завдань, виходячи з конкретних практичних ситуацій. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК 3. Здатність до відбору й доцільного використання педагогічного інструментарію, методів, форм, засобів навчання й виховання, планування освітнього процесу та прогнозування його наслідків і результатів.
	ЗК 4. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі професійної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмінь інноваційного характеру, достатнім рівнем інтелектуального потенціалу для вирішення проблемних професійних завдань у галузі середньої освіти (музичне мистецтво,

	англійська мова).
	ЗК 5. Здатність самостійно приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію. Здатність впроваджувати нові ідеї.
	ЗК 6. Здатність до аналізу та синтезу з використанням логічних аргументів та перевірених фактів.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність застосовувати сучасні методи й навчальні технології в закладах освіти.
	ФК 4. Здатність формувати в учнів / вихованців предметні компетентності.
	ФК 5. Здатність орієнтуватися у психолого-педагогічних засадах художньо-естетичного розвитку дітей та молоді засобами музичного мистецтва та англійської мови.
	ФК 11. Здатність здійснювати різні види виконавської діяльності; акомпанувати та імпровізувати, читати ноти з аркуша, транспонувати музичні твори.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 5. Інтегрує і розрізняє знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, мистецтва та англійської мови, пояснює суть засобів і методів активізації мистецько-творчого розвитку учнів, виховання художньо обдарованої особистості	
ПРН 6. Здатний реалізувати державний стандарт і навчальні програми з навчальних предметів закладів загальної середньої освіти	
ПРН 11. Володіє музичним інструментарієм (основний та додатковий музичні інструменти), основними виконавськими навичками, техніками читання з нотного аркуша, транспозиції, акомпанементу	
ПРН 13. Уміє відтворювати художню концепцію музичного твору, його форму і стиль, реалізувати його педагогічний потенціал	
ПРН 15. Уміє здійснювати культурну та музичну діяльність та пропагувати кращі зразки національного та світового мистецтва	
ПРН 16. Уміє формувати та розвивати у школярів естетичні уявлення, ціннісні орієнтації і художній смак	
ПРН 17. Здатний створювати рівноправне освітнє середовище. Уміє працювати в колективі	

Зміст курсу:

Модуль «Основний музичний інструмент»

Змістовий модуль 1. Художньо-інтегративна підготовка студентів.

Тема 1. Гами дієзні до 3-х знаків

Тема 2. Розвиток технічних навичок у роботі над етюдом. Тема

3. Читання з листа пісень шкільного репертуару.

Змістовий модуль 2. Художньо-виконавська підготовка студентів.

Тема 4. Робота над п'єсою шкільного репертуару за 4 клас. Тема 5.

Робота над твором великої форми.

Тема 6. Реалізація художньо-виконавського задуму при виконанні п'єси.

Змістовий модуль 3. Художньо-інтегративна підготовка студентів.

Тема 7. Гами бемольні до 3 знаків.

Тема 8. Створення художнього образу інструментального твору українського композитора та відтворення його емоційного змісту.

Тема 9. Транспонування легких пісень шкільного репертуару на велику секунду.

Змістовий модуль 4. Художньо-виконавська підготовка студентів.

Тема 10. Опанування п'єси шкільного репертуару за 5 клас.

Тема 11. Розвиток виконавських навичок у роботі над поліфонічним твором.

Модуль «Оркестровий клас»

Змістовий модуль 1. Звуковий діапазон різних оркестрових інструментів. Тема 1.

Робочий діапазон різних оркестрових інструментів.

Тема 2. Використання регістрових і тембрових властивостей оркестрових інструментів у залежності від драматургії, динаміки і функції, зумовленої певним прийомом оркестрування.

Змістовий модуль 2. Звуковий об'єм, позиції, аплікатура. Тема 3.

Уміння знаходити природну і раціональну аплікатуру.

Тема 4. Аплікатура як засіб виразності виконання, подолання технічних труднощів, розвитку свободи орієнтування на грифі, клавіатурі, клапанах, покращення чистоти інтонації (у виконавців на струнних інструментах).

Змістовий модуль 3. Оркестрові технічні можливості.

Тема 5. Домровий секстет. Шість різновидів чотириструнної домри (кобзи): перші та другі домри, альти, тенори, баси, контрабаси. Група балалайок: прими, секунди, альта, баса, контрабаса – застосовується епізодично, головним чином у функції акомпанементу.

Тема 6. Група баянів: *piccolo*, перший, другий баян, баритон, бас, контрабас. Група ударних інструментів.

Змістовий модуль 4. Робота над окремими деталями твору.

Тема 7. Відпрацювання твору в повільному темпі, вислуховування артикуляції кожного звука, фразування, відтворення динаміки та штрихів.

Тема 8. Робота над якістю виконання оркестрових партій індивідуально та у колективі.

Змістовий модуль 5. Прийоми перекладу окремих фактурних складових – мелодія.

Тема 9. Специфіка перекладу мелодії, виокремлення та додавання мелодичних підголосків у музичних творах гомофонної фактури.

Тема 10. Специфіка перекладу мелодії, виокремлення та додавання мелодичних підголосків у музичних творах поліфонічної фактури.

Змістовий модуль 6. Прийоми перекладу окремих фактурних складових: гармонія, збагачення гармонічних підголосків, логіка голосоведіння, мелодичні та гармонічні фігурації.

Тема 11. Гармонічний аналіз та логіка голосоведіння – основа оркестрового музичного твору.

Тема 12. Потреба у збагаченні гармонічними підголосками при інструментовці. Особливості оркестрування музичного твору з мелодичними та гармонічними фігураціями

Змістовий модуль 7. Прийоми перекладу окремих фактурних складових: спрощення технічно важких місць, фразування, транспозиція.

Тема 13. Техніка спрощення технічно важких місць. Сутність поняття «фразування».

Тема 14. Закономірності фразування. Специфіка транспонування.

Змістовий модуль 8. Віртуозні та складні місця в оркестрових партіях.

Тема 15. Різноманітні технічні прийоми гри для досягнення та подолання в технічно-віртуозних місцях твору.

Тема 16. Послідовність роботи над віртуозними місцями музичного твору.

Змістовий модуль 9. Кантілена в оркестрових музичних творах.

Тема 17. Різноманітні способи досягнення виразного мелодичного звучання, зважаючи на технічні можливості різних груп оркестрових інструментів.

Тема 18. Послідовність роботи над музичними творами, або їх уривками кантиленного характеру.

Змістовий модуль 10. Поступове ускладнення виконавських завдань.

Тема 19. Послідовність завдань з ускладненням музичного матеріалу; етапи розучування окремих (технічно-складних) творів.

Тема 20. Позаоркестрова гра вправ, що допомагають подолати складні місця в оркестрових партіях.

Методи навчання:

- словесні (бесіди, дискусії, пояснення, проблемного пояснення);
- ілюстративні (показ, демонстрація, спостереження);
- пояснювально-ілюстративні (поєднання викладачем пояснень з ілюстрацією прийомів);
- репродуктивні (відтворення студентами виконавських дій викладача або іншого виконавця);
- використання технічних засобів (аудіо- та відео- запис, програмного комп'ютерного забезпечення тощо);
- репродуктивно-варіативні (видозмінене відтворення запозичених виконавських дій);
- креативні, творчі (створення студентами оригінальних варіантів інтерпретації музичних творів, опанування навичок імпровізації тощо);
- проблемно-пошукові (самостійний пошук студентами засобів і способів розв'язання проблемних ситуацій у процесі виконання навчальних завдань);
- проектування (створення власного проекту роботи над музичним твором);
- метод самоаналізу (формування у студентів навичок самоаналізу та самостійного коригування своїх навчальних дій);
- комплексні методи (на основі інтеграції знань з інших фахових дисциплін у процесі інструментальної підготовки).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Навчальна дисципліна «Практикум інструментально-виконавської підготовки» передбачає індивідуальну та групову роботу: індивідуальні заняття з основного музичного інструменту та практичні заняття з оркестрового класу.

Політика проведення навчальних занять регламентується положеннями БДПУ:

- [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#)
- [Про організацію самостійної роботи студентів БДПУ](#)
- [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#)
- [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)

Основні принципи проведення аудиторних занять: доброзичлива партнерська атмосфера, відкритість до конструктивної критики, нових та неординарних ідей, толерантність, сприяння творчому розвитку.

Усі завдання, передбачені програмою дисципліни, мають виконуватись вчасно у визначений термін. У разі пропуску занять з поважної причини, здобувач освіти має право отримати консультацію викладача з питань пропущеної теми згідно встановленого графіка.

Упродовж засвоєння курсу студенти можуть проявляти автономність у навчальній діяльності шляхом залучення до неформальної та інформальної освіти, результати якої можуть бути визнані і зараховані згідно нормативних документів БДПУ.

Індивідуальні проекти (якщо вони передбачені) мають здійснюватись із дотриманням академічної доброчесності. Презентації до виступів та інтерпретації музичних творів мають бути авторськими оригінальними.

Програмою курсу передбачено можливість використання дистанційних освітніх технологій, зокрема системи MOODLE та інтернет-платформи для проведення відео-конференцій Zoom тощо.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Акустичні музичні інструменти, звукопідсилювальна апаратура, методична література, друковані та електронні нотні матеріали, аудіо- та відео- записи. Персональний комп'ютер з програмами для запису та редагування музичних творів.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти впродовж семестру відбувається за накопичувальною системою на основі внутрішньої університетської 100-бальної шкали.

Кожний модуль навчального курсу оцінюється окремо, загальна оцінка вираховується як середнє арифметичне підсумкових балів, отриманих з «основного музичного інструменту» та «оркестрового класу». Якщо принаймні за один із цих модулів здобувач освіти отримує нижче 50-ти балів, результати вивчення усього курсу вважаються незадовільними, що зумовлює необхідність його повторного складання, або повторного проходження.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

ЕКЗАМЕН (ЗАЛІК)		
Всього оцінок	Сума балів	Оцінка ЄКТС
	Всього складали	
	90-100	A
	78-89	B
	65-77	C
	58-64	D
	50-57	E
	35-49	FX
	0-34	F
	Не допущено/не з'явилися	

Засоби оцінювання студентів за модулем «Основний музичний інструмент»:

Поточне оцінювання результатів навчання в межах аудиторної та самостійної роботи, модульний контроль, залік.

Музичні твори, виконані під час сольних виступів у концертних програмах, музичних фестивалів та конкурсах можуть бути зараховані в межах оцінювання окремих тем.

Розподіл балів, які отримують студенти V

семестр

Поточне тестування та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
*вказується максимальна кількість балів					9	50	100

На екзамені студенти виконують:

1. П'єсу наспівного характеру
2. Твір великої форми
3. П'єсу шкільного репертуару (слухання музики) за 4 клас.

VI семестр

Поточне тестування та самостійна робота					Екзамен	Сума
Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			
T7	T8	T9	T10	T11		
10	10	10	10	10	50	100

На екзамені студенти виконують:

1. Поліфонічний твір.
2. Інструментальну п'єсу українського композитора.
3. П'єсу шкільного репертуару (слухання музики) за 5 клас.

Складові оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти у відсотковому відношенні в межах максимальної кількості балів за проходження теми, або складання екзамену.

- знання напам'ять музичного тексту виконуваних творів	– від 0 до 20%;
- якість звуковидобування	– від 0 до 20%;
- технічна вправність	– від 0 до 20%;

- точна передача стилевих особливостей твору – від 0 до 10%;
- переконливість виконавської інтерпретації – від 0 до 10%;
- впевнене й емоційне виконання – від 0 до 10%;
- артистизм – від 0 до 10%.

Загалом – від 0 до 100%.

Засоби оцінювання студентів за модулем «Оркестровий клас»:

Поточне оцінювання гри оркестрових партій на практичних заняттях, оцінка за самостійні домашні завдання, модульний контроль, залік. Музичні твори, виконані у складі оркестру під час виступів у концертних програмах, музичних фестивалів та конкурсах можуть бути зараховані в межах оцінювання окремих тем.

Розподіл балів, які отримують студенти

V семестр

Поточне тестування та самостійна робота												Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
4	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4		

На екзамені оцінюється індивідуальне та колективне виконання оркестрових партій всіх творів, передбачених тематичним змістом курсу.

VI семестр

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Сума
Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8		Змістовий модуль 9		Змістовий модуль 10			
T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	50	100
6	6	6	7	6	6	6	7		

На екзамені оцінюється індивідуальне та колективне виконання оркестрових партій всіх творів, передбачених тематичним змістом курсу.

Складові оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти у відсотковому відношенні в межах максимальної кількості балів за проходження теми, або складання екзамену.

- впевнене читання музичного тексту оркестрових партій	– від 0 до 20%;
- якість звуковидобування	– від 0 до 10%;
- технічна вправність	– від 0 до 10%;
- точна передача стилевих особливостей твору	– від 0 до 10%;
- переконливість виконавської інтерпретації	– від 0 до 10%;
- впевнене й емоційне виконання	– від 0 до 10%;
- артистизм	– від 0 до 10%;
- володіння навичками колективної гри (ритмічна синхронність, артикуляційна, динамічна і темброва узгодженість, слуховий контроль)	– від 0 до 10%;
- розуміння функції своєї партії у загальному звучанні твору	– від 0 до 10%.
Загалом	– від 0 до 100%.

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Бродський Г.Л., Горбенко О.Б., Сметана С.О. Оркестровий клас : навчально-методичний посібник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. 328 с.
2. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності. Навчально-методичний посібник. Київ: КУ.ім. Б.Грінченка, 2016. 161с.
3. Генкин А.А. Эстетические основы «чистого» пианизма в этюдах и упражнениях Карла Черни: монография. Харьков: Мачулин, 2019. 304 с.

4. Гризоголова Т.І. Методика навчання гри на фортепіано: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. 169 с.
5. Гринчук І.П. Методичні аспекти роботи над зразками жанру мініатюри у класі фортепіано: Методична розробка. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 2018. 53 с.
6. Михалюк А. М. Формування виконавської культури майбутніх учителів музики засобами українського фортепіанного мистецтва : навчально-методичний посібник. Київ: Ліра-К, 2016. 220 с.
7. Новосядла І.С. Методологія викладання спеціального інструмента (фортепіано) у вищому навчальному закладі: методичні рекомендації для організації самостійної роботи студентів за напрямом підготовки 014.13 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» Івано-Франківськ: Ярина, 2017. 28 с
8. Основи викладання гри на фортепіано : [навчальний посібник до курсів «Музично-інструментальне виконавство», «Основний музичний інструмент», «Виконавське мистецтво», «Історія і методика вищої мистецької освіти» / Укл. Стотика І. Г., Власенко Е. А. Мелітополь, 2020 р. 93 с.
9. Шукайло В. Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. – 206 с.
10. Ященко І.А. Методика викладання гри на спеціальному інструменті : метод. рек. для студ. спец. 6.020204 «Музичне мистецтво». Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2015. 103 с.

Додаткові

11. Барсова І. Книга про оркестр. Київ: «Музична Україна», 1981. 206 с.
12. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України. Харків, 2000. 254 с.
13. Гуцал В. Грає оркестр українських народних інструментів. Київ : «Мистецтво», 1978. 134 с.
14. Косенко П.Б. Основи класичної техніки гітариста: метод. рек.. Київ : Муз. Україна, 2013. 44 с.
15. Михайлова Н. П. Особливості формування педагогічної майстерності студентів-піаністів у музичному вч: Одеса: Астропринт, 2014. С.136

16. Пятигорский В.М. Система скрипичной техники: учебно-метод. Пособие. В 2-х ч. Часть I. Теория. Методические указания. Киев : Кафедра, 2011. 120 с.
17. Фомина Т. М. Сильові принципи фортепіанного виконання і можливості індивідуальної виконавської інтерпретації: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2014. 136с.
18. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Харків : Держ. вид- во України, 1930. 287 с.
19. Classical & Fingerstyle Guitar Techniques by David Oakes. – Hal Leonard Corporation, 2000. – 59 p.
20. Gerard Charlie. Improvising Jazz Trumpet. Ney York: Amsco Publications,2003. 80 p.

Інтернет-ресурси

21. <https://dspace.bdpu.org/>
22. <https://library.bdpu.org/>
23. <http://www.dls.kherson.ua/dls/Library/LibdocView.aspx?id=3f8c5870-0c75-49b5-90a3-6f95f71711b5>
24. <https://www.musicaneo.com/>
25. <http://www.musicfancy.net/uk/sheet-music-archive-ua>
26. <http://www.nbu.gov.ua>
27. <http://www.sheetmusicarchive.net/>